



Til Landbruks- og matminister Olaug Bollestad

Elverum, 01.05.19

Behov for økt kunnskap om ulvens påvirkning av høstbart vilt og mulighetene for jaktbasert næringsutvikling i ulvesonen

I 2018 ble ansvaret for de høstbare viltressursene overført fra Klima- og miljødepartementet til Landbruks- og matdepartementet. Som en oppfølging av denne ansvarsoverføringen ble det i jordbruksoppgjøret samme år nedsatt et arbeidsutvalg som skulle utarbeide en handlingsplan for en helhetlig satsing på næringsutvikling basert på høstbare viltressurser. Handlingsplanen ble ferdigstilt og avgitt til Landbruks- og matdepartementet 14. mars i år. Handlingsplanen gir en god oversikt over potensiale, virkemidler og tiltak for å øke verdiskapningen fra jaktbasert næring i Norge. Flere av våre medlemsorganisasjoner har deltatt i arbeidsgruppen som har utarbeidet planen.

I lys av dette arbeidet, og som innspill til den videre oppfølgingen av handlingsplanen, ønsker vi å uttrykke bekymring for det etter vårt syn svært mangelfulle kunnskapsgrunnlaget knyttet til ulvens påvirkning av de høstbare viltbestandene og mulighetene for jakt og jaktbasert næringsutvikling i ulvesonen.

Bekymringen er i stor grad knyttet til den markerte nedgangen i det årlige antallet felte elg de siste åra innenfor ulvesonen, men også til konsekvensene den voksende ulvebestanden har vist seg å ha for andre jaktformer. Dette gjelder bl.a. jaktformer der bruk av løs hund er vanlig, slik som f.eks. harejakt, skogfugljakt med hund og visse typer rådyrjakt.

Elgjakt

De fleste kommunene i ulvesonen har siden 2010 hatt en nedgang i årlig antall felte elg i størrelsesorden 30-50%. Den kraftige nedgangen er alminnelig kjent innenfor ulvesonen og er godt

dokumentert gjennom innsamlede «Sett elg»-data. NIBIO dokumenterte i rapporten «Rovviltets betydning for landbruk og matproduksjon basert på norske ressurser» i 2016 at elgbestandene viser en langsiktig nedadgående trend i et område som i stor grad overlapper med ulvesonen og nærområdene til ulvesonen. NIBIO viste også at grunneieres inntekter fra elgjakt viser en betydelig nedgang i det samme området.

Nedgangen er også dokumentert av Høyskolen i Innlandet, som presenterte tall fra studiet «Kunnskap om elgforvaltning og ulvens predasjon på elg» på seminaret «Rovvilt, beitedyr og samfunn» i januar i år. I dette arbeidet er det beregnet en nedgang fra ca 0,43 til ca 0,27 felte elg pr km² i ulvesonen i perioden 2010 til 2017. Sluttrapporten fra dette studiet er ikke offentliggjort ennå, til tross for at fristen for innlevering til Miljødirektoratet var satt til 1.11.18

Årsakene til den store og raske nedgangen i elgbestandene er sannsynligvis sammensatte. Også i deler av landet der det ikke er faste forekomster av ulv kan man se nedgang i elgbestandene i samme periode. Samtidig er det kjent at familiegupper av ulv har et høyt konsum av elg i løpet av et år. Høyskolen i innlandet har dokumentert at ulv i Skandinavia i gjennomsnitt konsumerer mellom 100 og 140 elg pr revir pr år. Vinteren 2017-2018 ble det dokumentert 16 familiegupper og revirhevdende par i Norge (når grenserevir teller som et halvt). Grovt anslått vil dette tilsi et årlig konsum av ca 1600-2240 elg pr år. Det er derfor rimelig å anta at ulvebestanden er en vesentlig faktor som kan forklare deler av den markerte nedgangen i jaktutbyttet i ulvesonen. Det er også liten tvil om at ulvebestanden konsumerer et stort antall elg innenfor sine leveområder som ellers kunne vært utnyttet som ressurs gjennom jakt og utmarksbasert næring.

Til tross for at det foreligger gode data fra «sett elg» som dokumenterer den negative utviklingen, legger ikke Klima- og miljødepartementet dette til grunn i sin forvaltning av ulvebestanden. I vedtaket i klagesaken vedrørende fastsettelse av kvote for lisensfelling av ulv 2018/2019 uttalte Klima- og miljødepartementet følgende om ulvebestandens påvirkning av elgbestandene i ulvesonen:

«Etter departementets vurdering er de negative effektene av Slettås-, Hobøl,- og Mangenflokkene for jakten begrensede. Departementet er enig med sekretariatene i at ulempene til en viss grad kan forebygges, og at man kan kompensere for tilstedeværelse av ulv gjennom tilpasninger.

Departementet kan ikke se at ulvebestanden innvirker på hjorteviltbestandene i en slik grad at grunnlaget for jaktutøvelsen blir dokumentert å være vesentlig forringet.»

Til grunn for denne vurderingen la departementet bl.a. innstillingen fra sekretariatene for rovviltnebdene i region 4 og 5 der de skriver: *«Sekretariatene viser til at på kommunenivå er det vanskelig å observere klare effekter av etablering av ulv på avkastningen av elgjakta i Norge (Meld. St. 21 (215-2016). Sekretariatene fremhever at antall revirmarkerende pr/familiegupper ikke ser ut til å kunne forklare forskjellen i antall elger felt under jakta innenfor eller utenfor ulvesonen.»*

Uttalelsene fra departementet står i skarp kontrast til det bildet våre organisasjoner har av situasjonen, og understreker behovet for et grundigere kunnskapsgrunnlag å basere forvaltningen av både ulvebestanden og elgbestandene i ulvesonen ut i fra.

Annen jakt

Også når det gjelder ulvebestandens betydning for småviltjakta er det behov for mer kunnskap. Det er dokumentert at interessen for, og inntektene fra, småviltjakt går betydelig ned i områder med ulverevir. Hvilken betydning dette har for områdene innenfor ulvesonen som helhet foreligger det imidlertid lite kunnskap om, men mye tyder på at risikoen ved å investere i nødvendig

infrastruktur som hytter og markedsføring for å realisere utmarkspotensialet, er blitt betydelig større. Lokalt vet vi at i områder med revirhevdende ulv harejakta nærmest forsvunnet som aktivitet og det samme gjelder rådyrjakt med losende hund. I tillegg vegrer mange seg for å slippe fuglehunder i områder der det er muligheter for å treffe på ulv.

Det er kjent at ulv i andre geografier kan slå over til andre byttedyrarter en elg som sin hovednæringskilde. Dette gjelder f.eks bever og rådyr. Vi mener dessuten at det er et stort behov for kunnskap om risikoen for at ulvebestanden kan gå over til predasjon på villrein dersom bestanden fortsetter å vokse, og hvilke konsekvenser dette kan ha for våre sårbare villreinstammer.

Oppsummering

Blant spørsmål som vi mener det er avgjørende å få belyst er:

1. Hvordan påvirkes elgbestandene i ulvesonen som følge av fremveksten av ulv?
2. Hvordan påvirkes jaktområdenes attraktivitet og folks tilgang til jakt ved tilstedeværelse av ulv?
3. Hvordan påvirkes jaktkulturen i de belastede områdene?
4. Hvordan endres jaktutøvelsen og mulighetene for bruk av hund?
5. Hvordan påvirkes grunneiernes inntekter fra jakta og hvordan påvirkes eiendomsverdiene som følge av redusert inntektspotensiale?
6. Hvordan påvirkes mulighetene til å drive utmarksnæring og jaktbasert turisme?
7. Hvor stort verdiskapingspotensiale går tapt knyttet til reduserte muligheter for jakt og jaktbaserte reiselivsprodukter?
8. Hvordan påvirkes tilgangen til viltkjøtt, og hvilken betydning har dette for hotell- og restaurantnæringen i ulvesonen?
9. Hvilken risiko foreligger for predasjon på sårbare villreinstammer?

Nedgangen i antall felte elg har stor betydning for potensialet for jaktbasert utmarksnæring i ulvesonen. Ulvesonen omfatter store deler av skogområdene på Østlandet som tradisjonelt har vært tyngdepunktet for jaktbasert næring knyttet til elgressursen. Grunnlaget for denne type næring har blitt vesentlig forringet siden den negative utviklingen startet i 2010. Mange har måttet avvikle aktivitet og utmarksprodukter knyttet til elgjakt på grunn av sviktende jaktutbytte, og fordi man ikke lenger tør jakte med løs hund. I en del områder er utbyttet fra jakta nå så lavt at jaktvald vurderer å stanse elgjakten helt dersom den negative utviklingen fortsetter. For å kunne utnytte potensialet i viltressursene på Østlandet til en slik helhetlig satsing som handlingsplanen legger opp til, er det av avgjørende betydning at man får økt kunnskap om hvilken grad den økende ulvebestanden er årsak til de siste åras raske tilbakegang i jaktutbyttet. Ettersom utviklingen går raskt haster det med å få satt i gang et arbeid på dette feltet.

Våre organisasjoner ser det som ønskelig at det gjennomførte arbeidet med en handlingsplan for næringsutvikling basert på høstbare viltressurser følges opp med et Forsknings- og utredningsprosjekt knyttet til disse problemstillingene. Med unntak av den nevnte rapporten fra NIBIO om rovviltets betydning for landbruk og matproduksjon basert på Norske ressurser fra 2016, har mye av forskningen knyttet til elg og ulv i stor grad blitt utført innenfor økologifeltet, og vært

knyttet til ulike økologiske sammenhenger og problemstillinger. Vi ser behov for forsknings- og utredningsarbeid som i større grad tar for seg høstingsaspektet, betydningen for jakt og de næringsmessige konsekvensene av ulvebestandens påvirkning av de høstbare viltbestandene.

Vi ønsker en dialog med departementet om dette og håper at Landbruks- og matministeren kan sette av tid til et møte med våre organisasjoner om temaet med det første. I tilfelle ber vi om tilbakemelding om et mulig møtetidspunkt.

Med hilsen

Naturbruksalliansen



Gunnar Gundersen

Leder



Anne Gjerlaugsen Delphin

Sekretær